

Ερώτημα: Το υπ' αριθμό Πρωτοκόλλου 168/1.2.2010 ερώτημα του Γραφείου Υφυπουργού του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού.

Περίληψη Ερωτημάτων:

«**A.** Δύναται η συνδεδεμένη σε μια ΚΤΕΛ Α.Ε. επιχείρηση, την οποία η ΚΤΕΛ Α.Ε. συνιστά κατά την έννοια του άρθρου 42 ε παρ. 5 του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει και με αντικείμενο την εκτέλεση μεταφορικών έργων να θεωρηθεί ως ανεξάρτητη μεταφορική επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ. 2 περ. ε του ν. 2963/2001 (ΦΕΚ Α 268) όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 25 παρ. 2 του ν. 3710/2008 και σε καταφατική περίπτωση δικαιούται η επιχείρηση αυτή Ειδικού Σήματος Λειτουργίας Τουριστικού Γραφείου;

B. Υπό ποιες προϋποθέσεις και με ποιά κριτήρια γενικότερα, δύναται να θεωρηθούν οι μεταφορικές επιχειρήσεις που συστήνουν οι ΚΤΕΛ Α.Ε., ως ανεξάρτητες αυτών επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ. 2 περ. ε του ν. 2963/2001;

Γ. Δύναται οι ανεξάρτητες μεταφορικές επιχειρήσεις που συστήνουν οι ΚΤΕΛ Α.Ε. να μισθώνουν νόμιμα για τις ανάγκες λειτουργίας τούς, λεωφορεία που είναι ενταγμένα στις ΚΤΕΛ Α.Ε., όσο και ακίνητα και κινητά που ανήκουν σε αυτές ή οι τελευταίες δεν δικαιούνται να τα εκμισθώνουν σε τρίτους και ειδικότερα στις ως άνω μεταφορικές επιχειρήσεις που έχουν συστήσει;

Δ. Δύνανται οι αυτές ως άνω ανεξάρτητες μεταφορικές επιχειρήσεις των ΚΤΕΛ Α.Ε. να ιδρύουν από κοινού με τις μητρικές του ή με άλλες ΚΤΕΛ Α.Ε. προμηθευτικούς συνεταιρισμούς ή μήπως αυτό προσκρούει στις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 1 και 2 του ν. 2963/2001 αν θεωρηθεί ότι οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί των ΚΤΕΛ Α.Ε. αποβλέπουν στην εκτέλεση αποκλειστικά του συγκοινωνιακού έργου αυτών;»

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων το Ζ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδότησε ομόφωνα τα ακόλουθα :

I. Τα παραπάνω ερωτήματα υποβλήθηκαν προς το Ν.Σ.Κ. χωρίς την παράθεση συγκεκριμένου ιστορικού (άρθρο 6 παρ.6 Ν.3086/2002 βλ. παρ II.ΝΣΚ57/2005). Το εν λόγω ερώτημα ανατέθηκε στο Γραφείο μας με την υπ' αριθμ. πρωτ. 23930/50967/01.03.2010/19886/22.02.2010 και με χρονολογία 9/3/2010 εντολή του κ. Προέδρου του Ν.Σ.Κ..

II.

III. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Στο Νόμο 2963/2001 ΦΕΚ Α 268 «Οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων επιβατικών μεταφορών με λεωφορεία, τεχνικός έλεγχος οχημάτων και ασφάλεια χερσαίων μεταφορών και άλλες διατάξεις» ως τροποποιήθηκε και ισχύει, ορίζονται:

Στο Άρθρο 2 παρ. 1 : Ανάθεση Συγκοινωνιακού Έργου. Η εκτέλεση και εκμετάλλευση του συγκοινωνιακού έργου των **τακτικών αστικών και υπεραστικών επιβατικών γραμμών**, υφιστάμενων και νέων, ανατίθεται αποκλειστικά στους φορείς **συγκοινωνιακού έργου** που προβλέπει ο νόμος αυτός, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτού, μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2019.

Στο Άρθρο 4 : Σκοπός Κ.Τ.Ε.Λ. Α. Ε.

1. Σκοπός των Κ.Τ.Ε.Λ. Α.Ε. είναι η εκτέλεση του **συγκοινωνιακού έργου**, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 6, καθώς και οποιοδήποτε άλλο έργο οδικών συγκοινωνιών τους ανατεθεί.

2. Για την εκτέλεση του σκοπού αυτού τα Κ.Τ.Ε.Λ. Α.Ε. μπορούν: α. ... β. Να κατασκευάζουν και εκμεταλλεύονται κάθε είδους εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης του επιβατικού κοινού, ιδίως σταθμούς άφιξης και αναχώρησης λεωφορείων, στέγασης, συντήρησης, τροφοδοσίας και εφοδιασμού με καύσιμα ή χώρων αναμονής και εξυπηρέτησης επιβατών.

γ.....

δ. Να ιδρύουν σε νομαρχιακό ή διανομαρχιακό ή εθνικό επίπεδο από τις Κ.Τ.Ε.Λ. Α.Ε., προμηθευτικούς συνεταιρισμούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, για την προμήθεια οχημάτων, ανταλλακτικών και εξαρτημάτων και άλλων υλικών.

ε. Είναι δυνατή η εκτέλεση και κάθε άλλου είδους μεταφορικού έργου, εφόσον πληρούνται οι εκάστοτε απαιτούμενες από το νόμο ειδικές προϋποθέσεις και εφόσον συστήνουν ανεξάρτητες μεταφορικές επιχειρήσεις για το έργο αυτό.»

Στο Άρθρο 6 : Έργο Κ.Τ.Ε.Λ. και λοιπών φορέων

1. Στους φορείς συγκοινωνιακού έργου του άρθρου 2 ανατίθεται η εκτέλεση και εκμετάλλευση:

α. Των υφιστάμενων τακτικών, αστικών και υπεραστικών, επιβατικών γραμμών που κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου έχουν ανατεθεί στα Κ.Τ.Ε.Λ. και εκτελούνται από αυτά.

β. Των νέων τακτικών αστικών και υπεραστικών επιβατικών γραμμών, όπως αυτές καθιερώνονται με τις διατάξεις του άρθρου 7.

γ. Του έργου που ασκούν σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 2446/1996.

2. Στο Ν. 2446/1996 - Τροποποίηση του Ν. 711/1977 (ΦΕΚ 284 Α) «περί ειδικών τουριστικών λεωφορείων και άλλες διατάξεις» - ΦΕΚ Α 276 ορίζονται:

Στο Άρθρο 1 :

Το άρθρο 1 - «Έργο των Ειδικών Τουριστικών Λεωφορείων» - του Ν. 711/1977 αντικαθίσταται ως εξής :

1. Το μεταφορικό έργο που πραγματοποιείται, κατ' αποκλειστικότητα, από τα **ειδικά τουριστικά λεωφορεία** δημόσιας χρήσης, συνίσταται στη **διενέργεια έκτακτων γραμμών και γραμμών κλειστής διαδρομής** που εξυπηρετούν μεταφορά προσχηματισμένης ομάδας προσώπων και αποσκευών με κοινό προορισμό, απαγορευμένης της με οποιονδήποτε τρόπο εκτέλεσης συγκοινωνίας, ως εξής:

α. Μεταφορά προσώπων στα πλαίσια οργάνωσης συνεδρίων, εκθέσεων, σεμιναρίων, αθλητικών - πολιτιστικών - κοινωνικών εκδηλώσεων.

β. Μεταφορά προσώπων σε οργανωμένες εκδρομές εντός και εκτός της Χώρας.

γ. Μεταφορά από και προς αεροδρόμια, λιμάνια, σιδηροδρομικούς και συνοριακούς σταθμούς.

δ. Μεταφορά στρατιωτών από και προς τα στρατόπεδα, εφόσον αυτά δεν εξυπηρετούνται από τακτική γραμμή του οικείου Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑ.

ε. Μεταφορά μετ' επιστροφής εργαζομένων στους τόπους εργασίας.

στ. Μεταφορά λουομένων.

ζ. Μεταφορά μαθητών για πραγματοποίηση εκδρομών.

η. Μεταφορά μαθητών από και προς τα σχολεία, τα φροντιστήρια και τα κέντρα ξένων γλωσσών.

2. α. Στην περίπτωση στ' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου, κατ' εξαίρεση τα Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑ τα οποία κατά την προηγούμενη, προ της ισχύος του παρόντος νόμου, διετία εκτελούσαν μεταφορές λουομένων, διατηρούν το δικαίωμα αυτό μόνο ως προς τα συγκεκριμένα δρομολόγια. Η εκτέλεση νέων δρομολογίων για τη μεταφορά λουομένων από τα ως άνω ή άλλα Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑ απαγορεύεται.

β. Στην περίπτωση ζ' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου, εκδρομές μαθητών της Δημόσιας Εκπαίδευσης μπορούν, κατ' εξαίρεση, να πραγματοποιούνται και από τα Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑ με ολική μίσθωση, όταν εκτελούνται χωρίς διανυκτέρευση των εκδρομέων και με αφετηρία το νομό της έδρας τους.

γ. Στην περίπτωση η' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου, μεταφορά μαθητών της δημόσιας εκπαίδευσης από και προς τα σχολεία μπορεί να πραγματοποιείται και από τα Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑ.

δ....

3. Με κοινή απόφαση των Γενικών Γραμματέων του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και του Ε.Ο.Τ. επιτρέπεται η μεταφορά προσώπων σε συνέδρια, σεμινάρια, πολιτιστικές, αθλητικές και κοινωνικές εκδηλώσεις κ.λπ. και από τα οικεία Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑ, και μόνο εντός του νομού ή σε όμορους νομούς και για δρομολόγια χωρίς διανυκτέρευση των επιβατών....

4. Το κατά την παρ.1 μεταφορικό έργο διενεργείται από δημόσιας χρήσης τουριστικά λεωφορεία, για λογαριασμό τουριστικού γραφείου νομίμως λειτουργούντος, βάσει της κείμενης τουριστικής νομοθεσίας και κατόπιν ειδικής προς τούτο έγγραφης σύμβασης, της οποίας ο τύπος έχει αποδεικτικό και όχι συστατικό χαρακτήρα και η οποία είναι δυνατό να αφορά μεμονωμένη μεταφορά ή μεταφορές ή και μακροχρόνια συνεργασία. ...

6. Επιτρέπεται η εκ μέρους τουριστικών γραφείων ολική μίσθωση τουριστικών λεωφορείων από άλλο γραφείο τουρισμού.

8. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του παρόντος άρθρου εξειδικεύουν το περιεχόμενο της παρ. 5 του άρθρου 4 του ν.δ/τος 102/1973.

Στο άρθρο 4 παρ. 1 :

Η παράγραφος 1 του άρθρου 4 του Ν. 711/1977 αντικαθίσταται. «Έγκριση θέσης σε κυκλοφορία ειδικού τουριστικού λεωφορείου δημόσιας χρήσης χορηγείται με απόφαση Γενικού Γραμματέα Ε.Ο.Τ. σε:

- Τουριστικά γραφεία κατά την έννοια του ν. 393/1976 (ΦΕΚ 199 Α'). Η έγκριση θέσης σε κυκλοφορία ειδικού τουριστικού λεωφορείου χορηγείται στις επιχειρήσεις της παρ.1 του παρόντος άρθρου, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- έχει χορηγηθεί το ειδικό σήμα λειτουργίας της επιχείρησης τουριστικού γραφείου από τον Ε.Ο.Τ., σύμφωνα με την προβλεπόμενη κατά νόμο διαδικασία.....

3. Στο Ν.2160/1993 «Ρυθμίσεις για τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 118 ορίζονται:

Στο άρθρο 2 : Τουριστικές Επιχειρήσεις.

1..... 4. Τουριστικά Γραφεία.

Τουριστικά είναι τα γραφεία κατά την έννοια του άρθρου 1 του ν. 393/1976 (ΦΕΚ 199 Α').

Στο άρθρο 3 παρ. 3 : Ειδικό σήμα λειτουργίας

3. Ο Ε.Ο.Τ. τηρεί μητρώο των τουριστικών επιχειρήσεων του άρθρου 2 του παρόντος, με αύξοντα αριθμό τον οποίο αναγράφει σε ειδικό σήμα λειτουργίας που χορηγεί σε όλες τις ανωτέρω επιχειρήσεις. Στο ίδιο σήμα αναγράφεται επίσης και ο Α.Φ.Μ. της επιχείρησης. Το ειδικό σήμα

λειτουργίας αντικαθιστά την άδεια λειτουργίας επιχειρήσεως που χορηγεί ο Ε.Ο.Τ.... Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Ε.Ο.Τ. καθορίζονται οι διαδικασίες έκδοσης και χορήγησης του σήματος, καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή της διατάξεως αυτής

4. Στο Ν. 393/31.7.1976 «Περί ιδρύσεως και λειτουργίας τουριστικών γραφείων» ΦΕΚ Α 199 ορίζονται:

Στο άρθρο 1 : Ορισμός διάκρισης

1. Τουριστικά Γραφεία κατά την έννοιαν του παρόντος Νόμου είναι μονίμως οργανωμένα επιχειρήσεις αι οποίαι διά των υπ' αυτών διατιθεμένων μέσων και προσφερομένων υπηρεσιών αναλαμβάνουν την μεταφοράν ή διακίνησιν ή διαμονήν μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων ατόμων, εντός και εκτός της Χώρας.

2. Αι περί ών η προηγουμένη παράγραφος εργασίαι περιλαμβάνουν ιδία:

α. Την κατάρτισιν και εκτέλεσιν προγραμμάτων εκδρομών και περιηγήσεων εντός ή εκτός της χώρας, δι' ιδιοκτήτου, ή μεμισθωμένου επί τούτω μεταφορικού μέσου ή δημοσίας χρήσεως θαλασσιών, αεροπορικών, ή χερσαίων μέσων

...β ...γ ...δ ...ε ...ς.

ζ. Την παροχήν πάσης ετέρας υπηρεσίας εχούσης άμεσον ή έμμεσον σχέσιν με τον τουρισμόν

3. Τα Τουριστικά Γραφεία διακρίνονται:

α. Εις Τουριστικά Γραφεία Γενικού Τουρισμού.

Ταύτα δύνανται να προσφέρουν απάσας τας εν παρ. 2 του παρόντος άρθρου αναφερόμενος υπηρεσίας εντός και εκτός της Χώρας εις ημεδαπούς και αλλοδαπούς.

β. Εις τα Τουριστικά Γραφεία Εσωτερικού Τουρισμού.

Ταύτα δύνανται να προσφέρουν εις ημεδαπούς μόνον υπηρεσίας συνιστάμενος:

Στο άρθρο 3 παρ. 1 : Άδεια λειτουργίας Τουριστικού Γραφείου

1. Για τη λειτουργία του Τουριστικού Γραφείου απαιτείται ειδική προς τούτο άδεια του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, χορηγούμενη με, απόφαση του Γενικού Γραμματέως αυτού.

Στο Άρθρο 4 παρ. 1 δ : «Όροι & προϋποθέσεις χορηγήσεως άδειας λειτουργίας Τουριστικού Γραφείου»

δ) Διαθέτει πλήρη και ανεξάρτητη Γραφειακή εγκατάσταση εμβαδού τουλάχιστον 20 τ.μ. προκειμένου για Γραφεία Γενικού Τουρισμού και 12 τ.μ. προκειμένου για Γραφεία Εσωτερικού Τουρισμού, τούτου αποδεικνυομένου με βεβαίωση από την οικεία Αστυνομική Αρχή.

Η συστέγαση με άλλη επιχείρηση απαγορεύεται εκτός από αυτές που έχουν τουριστικούς σκοπούς (ξενοδοχεία, επιχειρήσεις ενοικιάσεως Ι.Χ. αυτοκινήτων κ.λ.π.).

5. Στο άρθρο 42Ε του κ.ν. 2190/1920 στην παρ. 5 ορίζεται: «...Για την εφαρμογή αυτού του Νόμου, συνδεδεμένες επιχειρήσεις είναι: α. Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική ... ».

6. Στο άρθρο 37 του Ν. 3756/2009 ΦΕΚ Α53 ορίζεται :

...7. Από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται Γενικός Γραμματέας Ε.Ο.Τ. νοείται στο εξής ο Πρόεδρος του Ε.Ο.Τ..

III. Από την ερμηνεία των πιο πάνω διατάξεων, αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, συνάγονται οι ακόλουθες παραδοχές.

1) Στα κοινά Ταμεία Εισπράξεως Λεωφορείων (ΚΤΕΛ) που είχαν συσταθεί κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4 του ν.δ. 103/1973 «Περί οργάνωσης των διά λεωφορείων αυτοκινήτων εκτελουμένων δημοσίων επιβατικών συγκοινωνιών» (ΦΕΚ Α 178) ανατέθηκε κατ' αποκλειστικότητα, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα με υπουργική απόφαση, η εκτέλεση των δημοσίων τακτικών αστικών και υπεραστικών επιβατικών μεταφορών με λεωφορεία, εκτός των αστικών περιοχών Πρωτεύουσας, Θεσσαλονίκης, Πατρών και Ρόδου έως και την 30/6/2001 (άρθρο 5 ν.δ. 102/1973). Οιονεί καθολικοί διάδοχοι των ΚΤΕΛ είναι από την 1/7/2001 όσα ΚΤΕΛ μετετράπησαν σε ανώνυμες εταιρείες κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 1 ν. 2963/2001.

Τα ΚΤΕΛ Α.Ε ως ανώνυμες εταιρείες, των οποίων οι μετοχές είναι ονομαστικές, διέπονται από τον κ.ν.2190/1920 και από το νόμο 2963/2001, (άρθρο 3 παρ. 6 Ν.2963/2001). Σκοπός τους είναι η εκτέλεση κατ' αποκλειστικότητα του κοινωνικού έργου της συγκοινωνίας δηλαδή της μεταφοράς προσώπων με αστικά ή υπεραστικά δημόσιας χρήσης λεωφορεία (άρθρο 11 παρ. 1 ν. 2963/2001) σε τακτικές και υπεραστικές επιβατικές γραμμές παλαιές και νέες, τα δρομολόγια των οποίων καθορίζονται από την διοίκηση. Κατά την εκτέλεση του συγκοινωνιακού έργου υπόκεινται σε εποπτεία από τους οικείους Νομάρχες, για την μη τήρηση των προβλεπομένων στο νόμο υποχρεώσεων τους, υφίσταται δυνατότητα επιβολής διοικητικής κύρωσης κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 8, 9, 10 παρ. 6, 15, 16, 17 του Ν.2963/2001. Από της ιδρύσεως τους προβλέφθηκε η παροχή ενισχύσεων για την κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμό κτιριακών εγκαταστάσεων τους και η αντικατάσταση αστικών και υπεραστικών λεωφορείων κυριότητας των ΚΤΕΛ Α.Ε. (άρθρο 12 Ν.2963/2001). Εξ όλων όσων αναφέρθηκαν προκύπτει, ότι η εκτέλεση και εκμετάλλευση του συγκοινωνιακού έργου, που τους ανατέθηκε, έχει αναχθεί από το νόμο σε αντικείμενο δημόσιας υπηρεσίας υπό την λειτουργική έννοια, το οποίο και ασκείται απ' αυτές κατά κρατική παραχώρηση αποκλειστικά ως την 31-12-2019 σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 Ν.2963/2001 (βλ. σκέψεις 8-11, 13 στη ΣτΕ 2984/2008, άρθρο 17 παρ. 9 Ν.3534/2007 ΦΕΚ Α 40). Εν όψει των ανωτέρω ερμηνευτικών παραδοχών έγινε δεκτό από το Ν.Σ.Κ. (υπ' αρ. 95/2007 Γνωμοδότηση), ότι η διάταξη του άρθρου 13 παρ. 2 Ν.393/1976, που όριζε «1..2 Συνεταιρισμοί ή λοιποί μεταφορικοί οργανισμοί (ΚΤΕΛ - ΕΚΤΕΛ) έχοντες άδειαν λειτουργίας Γραφείου Γενικού ή Εσωτερικού Τουρισμού, δύναται να ζητήσουν την χορήγησιν νέας αδείας, υπό την προϋπόθεσιν διαχωρισμού αφ' ενός του Τουριστικού Γραφείου εκ των λοιπών δραστηριοτήτων αυτών, αφ' ετέρου της υπάρξεως ανεξαρτήτου γραφειακής εγκαταστάσεως υπό τας προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 4...» ως αντίθετη στις ρυθμίσεις του νεότερου Ν.2963/2001 και στο πλήρως διαμορφωμένο με αυτόν νομικό καθεστώς καταργήθηκε την 1/7/2001, οπότε τέθηκαν σε ισχύ οι σχετικές διατάξεις του κεφαλαίου Α του Ν.2963/2001 (άρθρα 50 περίπτωση λ και 51 του Ν.2963/2001). Κατά συνέπεια από 1-7-2001 και εντεύθεν, δεν ήταν επιτρεπτή η από τα ΚΤΕΛ Α.Ε. ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας συναφούς με τη λειτουργία τουριστικής επιχείρησης, γι' αυτό και δεν ήταν νομικά δυνατή η λειτουργία τουριστικού γραφείου και η χορήγηση του Ειδικού Σήματος Λειτουργίας (ΕΣΛ) - το οποίο κατ' άρθρο 3 παρ. 3 Ν. 2160/1993 αντικατέστησε την προβλεπόμενη στο άρθρο 3 παρ. 1 Ν. 393/1976 άδεια του ΕΟΤ - σε ΚΤΕΛ Α.Ε.

2)Την αδυναμία αυτή επιχείρησε να θεραπεύσει η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 25 Ν. 3710/2008 – γι' αυτό άλλωστε στη σχετική αιτιολογική έκθεση του Ν. 3710/2008 ορίζονται τα ακόλουθα : «Άρθρο 25 - Ρυθμίσεις για τις ΚΤΕΛ Α.Ε. - 2. Με την παρούσα ρύθμιση σκοπείται, να διατηρηθεί το δικαίωμα των ΚΤΕΛ εκτέλεσης μεταφορικού έργου, πέραν του συγκοινωνιακού έργου που ορίζεται ήδη στο άρθρο 4 του ν. 2963/2001, όπως για παράδειγμα η ίδρυση και λειτουργία

τουριστικών γραφείων γενικού ή εσωτερικού τουρισμού. Βασική προϋπόθεση αποτελεί, φυσικά, να πληρούνται οι εκάστοτε ισχύουσες κατά νόμο προϋποθέσεις για το μεταφορικό αυτό έργο, όπως π.χ. ορίζονται στο ν. 2446/1996 και στο ν. 393/1976.»

3) Το δίκαιο των συνδεδεμένων επιχειρήσεων έχει ως σκοπό την προστασία των μετόχων και δανειστών από ορισμένα εταιρικά περιστατικά και δη το περιστατικό της επιχειρηματικής εκμετάλλευσης των εταιρικών εξουσιών. Η έννοια της συνδεδεμένης επιχείρησης προσδιορίζεται στο κ.ν.2190/1920, όπου αναγνωρίζονται τρία είδη σύνδεσης, η συμμετοχική, που οικοδομείται πάνω στη σχέση μητρικής προς θυγατρική επιχείρηση (εδαφ. α-γ της παρ. 5 του άρθρου 42ε κ.ν.2190/1920), η συμβατική ή δικαιοπρακτική σύνδεση, που συντρέχει, όταν με τη βοήθεια συμβάσεως ή καταστατικής ρήτρας τίθενται δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις υπό ενιαία διεύθυνση (άρθρα 96 παρ. 1 εδαφ. Α και 42ε παρ. 5 εδαφ. α-γ) και η de facto, όπως αυτή περιγράφεται στα άρθρα 96 παρ. 1 εδαφ. β σε συνδυασμό με το άρθρο 42ε παρ. 5 εδαφ. δ του κ.ν. 2190/1920. Η έννοια της συνδεδεμένης επιχείρησης αποτελεί κριτήριο για την ενδεχόμενη υπαγωγή ενός οικονομικού φορέα (εδώ του ΚΤΕΛ Α.Ε.) στις επιπρόσθετες λογιστικές υποχρεώσεις, που απευθύνονται με το νόμο στις συνδεδεμένες επιχειρήσεις (βλ. Ν.Τέλλη. Η έννοια της επιχείρησης στις διατάξεις περί συνδεδεμένων επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ, 1994, σελ. 324 επ). Συγκεκριμένα το ΚΤΕΛ Α.Ε. ως κατά κανόνα μητρική εταιρεία με θυγατρική την επιχείρηση της περίπτωσης ε της παρ. 2 του άρθρου 4 Ν.2963/2001, έχει υποχρέωση να συντάσσει και να δημοσιεύει, «ενοποιημένο ισολογισμό» κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 90 επόμενα του κ.ν.2190/1920, καθώς και κατ' εφαρμογή του εδαφίου β της παρ. 5 του άρθρου 42 ε Ν.2190/1920 σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Π.Δ. 1123/1980 να διαχωρίζει ορισμένα κονδύλια των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων του σε κονδύλια με τρίτους και σε κονδύλια αφορώντα συναλλαγές με την προαναφερθείσα συνδεδεμένη επιχείρηση (βλ. Α. Γεωργακόπουλου ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ Τεύχος Δεύτερο, ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Έκδοση 1996, σελ.417). Ο χαρακτηρισμός όμως μια επιχείρησης ως ανεξάρτητης μεταφορικής επιχείρησης κατά την έννοια της περίπτωσης ε της παραγράφου 2 του άρθρου 4 Ν.2963/2001, δεν εξαρτάται από το αν αποτελεί ή όχι συνδεδεμένη επιχείρηση της ιδρυτικής αυτής ΚΤΕΛ Α.Ε., αφού κατά κανόνα θα υπάρχει η εν λόγω σχέση, αλλά συναρτάται με το πραγματικό γεγονός της ύπαρξης επιχείρησης της οποίας η όλη επιχειρηματική δραστηριότητα της είναι κατά την αντίληψη των συναλλαγών ανεξάρτητη της επιχειρηματικής δραστηριότητας της επιχείρησης του ΚΤΕΛ Α.Ε..

4) Ενιαίος ορισμός της έννοιας «επιχείρηση» στα πλαίσια της έννομης τάξης δεν υφίσταται. Κατά τη θεωρία, τα ενσώματα αγαθά (κινητά ή ακίνητα πράγματα) είναι μέρος από τα στοιχεία που μπορούν να απαρτίζουν την επιχείρηση (όταν την εκλαμβάνουμε ως αντικείμενο). Πέραν των ενσωμάτων αγαθών (πραγμάτων) την επιχείρηση απαρτίζουν οι πραγματικές σχέσεις (πελατεία, καλή πορεία), οι έννομες σχέσεις (απαιτήσεις, υποχρεώσεις) και τα δικαιώματα (βλ. Ρόκα Ι., Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 3η Έκδοση σελ. 165, κατά τον Ν.Τέλλη, παραπάνω σελ. 324 η έννοια της επιχείρησης πρέπει να προσδιορίζεται πάντα με τελολογικά κριτήρια). Κατά τη νομολογία, ως επιχείρηση νοείται, κατά τις γενικές αρχές του δικαίου των συναλλαγών, το σύνολο των πραγμάτων, δικαιωμάτων, άυλων αγαθών ή πραγματικών καταστάσεων, όπως η πελατεία, η φήμη, το δίκτυο λειτουργίας, η τεχνογνωσία, η πίστη στις συναλλαγές κλπ που έχουν οργανωθεί σε οικονομική ενότητα από τον επιχειρηματία, για την ανάπτυξη δραστηριότητας προς επίτευξη οικονομικών (κατά κανόνα κερδοσκοπικών) σκοπών (ΑΠ 1038/2009).

IV. Συμπερασματικά και σύμφωνα με τις πιο πάνω παραδοχές στα ερωτήματα αρμόζει η ακόλουθη απάντηση.

A. Με βάση τον ορισμό της έννοιας της «επιχείρησης», που προαναφέρθηκε, θα πρέπει να διαπιστώνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αν οι μεταφορικές επιχειρήσεις που ιδρύουν τα ΚΤΕΛ Α.Ε. για την εκτέλεση κάθε άλλου είδους μεταφορικού έργου (εκτός δηλαδή του συγκοινωνιακού έργου του άρθρου 6 Ν.2963/2001) αποτελούν ανεξάρτητες επιχειρήσεις τους. Ως ζήτημα πραγματικό θα πρέπει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να ελέγχεται, όχι τόσο αν υφίσταται δεσμός σύνδεσης του ΚΤΕΛ Α.Ε. με την ανεξάρτητη μεταφορική επιχείρηση του κατά την έννοια που δίδεται στο άρθρο 42Ε του κ.ν. 2190/1920, αλλά εάν υφίσταται πραγματικά ανεξάρτητη λειτουργούσα επιχείρηση.

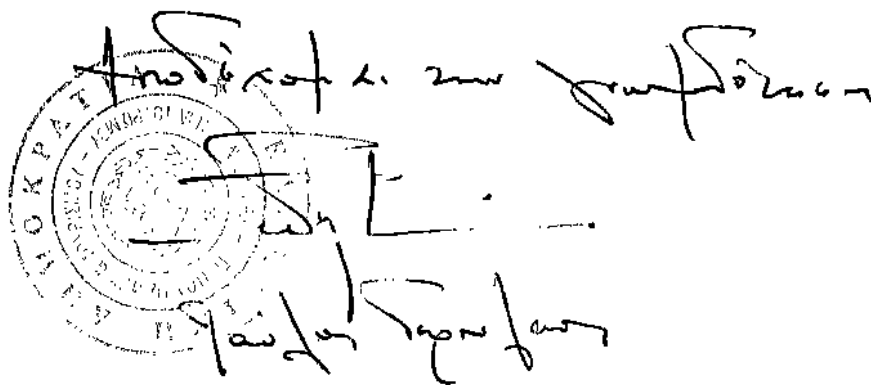
B. Κριτήρια μπορεί να αποτελέσουν, εκτός από την ύπαρξη διάφορου Α.Φ.Μ. από τα ΚΤΕΛ Α.Ε. (που θα αναγράφεται και στο Ε.Σ.Λ. άρθρο 3 παρ. 3 Ν.2160/93), η ύπαρξη ανεξάρτητης γραφειακής εγκατάστασης (άρθρο 4 παρ. 1δ ν.393/1976), η ύπαρξη ενσωμάτων αντικειμένων αποκλειστικής κυριότητας ή χρήσεως της ανεξάρτητης μεταφορικής επιχείρησης, έτσι ώστε στις συναλλαγές να είναι διακριτή η θέση και η εγκατάσταση της από τις λοιπές εγκαταστάσεις των ΚΤΕΛ Α.Ε. που μνημονεύονται στο άρθρο 4 παρ. 2β του ν.2963/2001, οι οποίες κατά ρητή μνεία του νόμου κατασκευάστηκαν για την εξυπηρέτηση του επιβατικού κοινού τακτικών αστικών και υπεραστικών επιβατικών γραμμών κατά την ενάσκηση της δημόσιας υπηρεσίας υπό λειτουργική έννοια που τους ανατέθηκε.

Γ. Για τους ίδιους λόγους δεν είναι δυνατή η παραχώρηση έστω και με μίσθωση των εν λόγω χώρων των ΚΤΕΛ Α.Ε. σε ανεξάρτητες μεταφορικές επιχειρήσεις τους, πολύ δε περισσότερο δεν είναι επιτρεπτή η παραχώρηση της χρήσεως των λεωφορείων τους που αποκτήθηκαν από τα ΚΤΕΛ ΑΕ (ενδεχομένως και με ενίσχυση από την πολιτεία, βλέπετε παρ.7 άρθρου 12 Ν.2963/2001) με αποκλειστικό σκοπό την εκτέλεση συγκεκριμένου συγκοινωνιακού έργου κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2 και 4 του ν. 2963/2001. Το μεταφορικό έργο των εν λόγω ανεξάρτητων επιχειρήσεων – τουριστικών Γραφείων θα εκτελείται από τα ειδικά τουριστικά λεωφορεία του άρθρου 1 Ν.711/1977, ως αντικαταστάθηκε με το νόμο 2446/1996 και ισχύει, στις διατάξεις του οποίου παραπέμπει άλλωστε και η αιτιολογική έκθεση της νέας διάταξης (άρ. 25 παρ. 2 Ν.3710/2008), τα οποία μπορεί να είναι ιδιοκτησίας της ανεξάρτητης επιχείρησης ή τρίτου Τουριστικού Γραφείου κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 1 παράγραφοι 1, 4, 6 και 4 παρ. 1 του Ν.2446/1996.

Δ. Περαιτέρω, θα πρέπει να γίνει δεκτό, ότι για τους ίδιους λόγους δεν είναι εφικτή και η ίδρυση προμηθευτικών συνεταιρισμών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα για την προμήθεια οχημάτων, ανταλλακτικών και εξαρτημάτων και άλλων υλικών, κατά τα προβλεπόμενα στην περίπτωση δ της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ν. 2963/2001, για τις ανάγκες της ανεξάρτητης μεταφορικής επιχείρησης, καθόσον και η εν λόγω διάταξη αναφέρονται στη θεραπεία του κοινής ωφέλειας σκοπού των ΚΤΕΛ Α.Ε., που σχετίζεται του με την αποκλειστική εκτέλεση του συγκοινωνιακού έργου του, το οποίο έχει επακριβώς προσδιοριστεί στο άρθρο 6 παράγραφος 1 περιπτώσεις α και β νόμου 2963/2001. Εφόσον τελικώς συντρέχουν οι προαναφερθείσες αμέσως πιο πάνω προϋποθέσεις, είναι δυνατή η ίδρυση και λειτουργία Τουριστικού Γραφείου από επιχείρηση που

ιδρύθηκε από ΚΤΕΛ Α.Ε. και χορήγηση σε αυτό Ειδικού Σήματος Λειτουργίας από τον Πρόεδρο του Ε.Ο.Τ..

Ο Εισηγητής
Νικόλαος Μουδάτσος
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Αποδέκτης κ. κωσταντίνος...

Νικόλαος Μουδάτσος

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Παρατήρηση

Σύμφωνα με την Εγκύκλιο 16338/22-11-2012, με τις υπ' αριθ. 15408/8-11-2012 (ΦΕΚ Β 2991) και 16016/18-11-2012 (ΦΕΚ Β 3055) ΚΥΑ επήλθαν τροποποιήσεις στο Ν.393/1976 που αφορούν στην ίδρυση και λειτουργία των Τουριστικών Γραφείων. Μεταξύ των τροποποιήσεων αυτών είναι και η κατάργηση της απαγόρευσης συστέγασης με άλλες επιχειρήσεις. Η ανωτέρω Εγκύκλιος περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο Διάφορα Διευκρινιστικά Έγγραφα – Εγκύκλιοι.